

Рівненський державний гуманітарний університет
Наукова бібліотека
Кафедра бібліотекознавства і бібліографії

***Бібліотека вищого
навчального закладу в
контексті сучасності***

(Збірник матеріалів
науково-практичної конференції
28 серпня 2008р)

Рівне 2008р.

УДК 027.7
ББК 78.34(4Укр)
Б 59

Бібліотека вищого навчального закладу в контексті сучасності:
збірник матеріалів науково-практичної конференції, 28 серпня 2008 р. /
ред. С.Н.Грипич, Г.П.Семенюк. – Рівне: РДГУ, 2008. – 62с.

Відповідальний за випуск:

Грипич С.Н. –
директор наукової бібліотеки
РДГУ

Комп'ютерна верстка:

Дзінько В.О. –
інженер-програміст

Рецензенти:

Ясьмо В.Д. –
кандидат педагогічних наук,
професор РДГУ

Ярошук В.П. –
директор Рівненської
державної обласної наукової
бібліотеки, кандидат
історичних наук

Збірник складений на основі матеріалів наукової конференції, проведеної науковою бібліотекою за участю кафедри бібліотекознавства і бібліографії РДГУ. До нього увійшли тексти доповідей, у яких детально розглядається діяльність університетської бібліотеки в контексті сучасності та перспектив її подальшого розвитку.

Затверджено науково-методичною радою бібліотеки РДГУ
Протокол № 8 від 18 вересня 2008р.
Рекомендовано до друку науково-методичною радою РДГУ
Протокол №2 від 12 листопада 2008р.

©Наукова бібліотека РДГУ
Рівне, вул. Остафова, 31

СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У РДГУ

Резюме. В статті висвітлено досвід наукової бібліотеки РДГУ по основним напрямкам її діяльності. А саме: формування документних та електронних ресурсів; використання комп'ютерних технологій; інформаційне забезпечення навчального і наукового процесів відповідно до вимог сучасної вищої школи та ін.

Ключові слова: Болонський процес, інформаційний ресурс, комп'ютерні технології, кадровий потенціал.

Освіта сьогодні стає головним показником інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Тому основними її пріоритетами є: європейський рівень якості освіти, духовні її орієнтири, розвиток суспільства на основі нових знань. Більшість цих стратегічних завдань тісно пов'язані з діяльністю бібліотеки як важливої ланки навчального та наукового процесів. Саме від бібліотеки університету багато в чому залежить якість і зміст навчання та наукових досліджень.

Роль і значення бібліотеки ВНЗ особливо зросла з зв'язку з приєднанням у травні 2005 року України до країн, що підписали Болонську декларацію. Бібліотека бере безпосередню участь у вирішенні завдань, висунутих Болонським процесом. Сучасна університетська бібліотека посідає гідне місце в науковій, освітній та культурній інфраструктурі ВНЗ. Запровадження інноваційних освітніх технологій, участь у Болонському процесі потребують нової ефективної системи бібліотечно-бібліографічного обслуговування читачів. Відповідно до місії університету в підготовці конкурентноспроможних фахівців, бібліотека має свою стратегію, спрямовану на підтримку навчальної та наукової діяльності.

Надаючи доступ до надбань науки, освіти вона є безпосереднім учасником навчального процесу. Бібліотека сьогодні - багатофункціональний підрозділ з величезним потенціалом та багатим досвідом роботи.

Створення ефективної системи бібліотечно-інформаційного обслуговування неможливе без оновлення і модернізації довідково-пошукового апарату, процесів формування і використання фондів, проведення постійного інформаційного моніторингу, використання електронних ресурсів та послуг, змін інформаційних потреб читачів.

З розширенням використання електронних технологій бібліотека повинна поступово перетворюватись на інформаційний центр університету. Тому, що у програмах навчальних дисциплін майже 50 % навчальних годин відведено на самостійну роботу студентів, а це відповідно збільшує навантаження на бібліотечні структури. Таким чином, перед бібліотекою постає складне завдання: вона має брати активну участь в освітньому процесі, стати його складовою. Прагнення студентів до високоякісних знань стимулює розвиток бібліотеки. Змістова, організована бібліотека приваблює студентів.

Наукова бібліотека Рівненського державного гуманітарного університету спрямовує свої зусилля на модернізацію освітнього процесу в контексті європейських вимог і, насамперед, практичного приєднання до Болонського процесу. Робота будується на основі та у відповідності із загальними тенденціями реформування вищої освіти України, а також врахуванням завдань і специфіки РДГУ. Наукова бібліотека, як невід'ємна частина педагогічної системи університету, активно впливає на процеси навчання, виховання та науки, реалізуючи притаманні їй функції.

Традиційними завданнями наукової бібліотеки університету є: придбання, збір, аналітико-синтетичне опрацювання, збереження інформації на різноманітних носіях та організація доступу до неї. Бібліотека здійснює документне і інформаційне забезпечення всіх рівнів навчання (бакалаврів, спеціалістів, магістрів, аспірантів), а також всіх науково-дослідних проектів університету та ін.

Серед пріоритетних напрямів діяльності бібліотеки залишається накопичення інформаційних ресурсів, розвиток і розширення можливостей використання бібліотечних фондів, якісне і кількісне вдосконалення системи засобів надання ресурсів бібліотеки користувачам.

Діяльність наукової бібліотеки спрямовується на покращання існуючих та пошуку нових методів організації інформаційного простору бібліотеки, які реалізувалися на базі комп'ютерних мереж, програм та технологій, з метою підвищення рівня інформатизації навчального закладу.

Традиційно бібліотека ставить за мету навчити студентів та інших категорій користувачів володіти умінням самостійно здобувати

знання, сприймати, аналізувати і використовувати інформаційний потенціал.

Важливими напрямками в роботі бібліотеки є науково-дослідна, науково-видавнича та науково-методична діяльність. Здійснюються моніторингові дослідження всіх ланок діяльності університетської бібліотеки з метою визначення подальших перспектив розвитку і удосконалення кожної з них.

Наукова бібліотека діє в координації і взаємодії із структурними підрозділами РДГУ, бібліотеками інших вищих навчальних закладів, державними і громадськими організаціями для більш ефективного виконання поставлених завдань навчального і наукового процесів.

Підвищення кваліфікації колективу наукової бібліотеки ґрунтується на вивченні практичного досвіду і скеровується на впровадження передової бібліотечної практики.

Завданнями бібліотеки в процесі обслуговування є: розширення кола користувачів, задоволення їх інформаційних запитів шляхом активного використання фондів, довідково-пошукового апарату, комп'ютерних технологій у відповідності до вимог Болонського процесу та інших освітніх, наукових та професійних завдань.

Проводяться маркетингові дослідження по аналізу читацького контингенту у вивченні їх інформаційних запитів. Здійснення кількісного і якісного обліку за єдиним зразком дає змогу в повному обсязі дослідити спектр інформаційних потреб різних категорій користувачів, виявити недоліки окремих ланок системи бібліотечного і довідково-бібліографічного обслуговування, визначити тенденції їх розвитку. Постійно працюємо над вивченням читацьких потреб відповідно до змісту запитів, форм запропонованих послуг, асортименту інформаційно-аналітичної продукції. На основі результатів цих маркетингових досліджень плануємо роботу з вдосконаленням діяльності бібліотеки по обслуговуванню користувачів.

Наукова бібліотека продовжує використовувати традиційні форми роботи, які є ефективними в обслуговуванні користувачів. Це, зокрема, видача на початку навчального року студентам всіх факультетів стаціонарної та заочної форми навчання комплектів підручників і навчально-методичних посібників на 1-й семестр та навчальний рік. Читачам надаються консультації з питань підбору літератури, прищеплюються навички інформаційної культури.

Особлива увага приділяється створенню максимальних умов для самостійної підготовки навчальних завдань, роботі над науковими проектами та індивідуально-особистісних зацікавлень в літературі та

інформації. До послуг читачів 4 абонементи, 3 читальні зали, кафедральні бібліотеки. Ми надавали можливість своїм читачам користуватися послугами МБА. Фондами читальних залів університетської бібліотеки та довідково-пошуковим апаратом користувалися також студенти і науковці інших вищих навчальних закладів, учні загальноосвітніх шкіл та інші.

Культурно-просвітницька діяльність наукової бібліотеки РДГУ будується на загальнолюдських принципах розвитку особистості та гуманізації навчання і виховання, що проявляється у поширенні суспільно-корисних знань, у формуванні духовної (книжкової, інформаційної) культури студентів.

Бібліотека прагне доступними їй формами і методами розвивати, підтримувати інтерес до книги і знань; розкривати свої фонди на виставках, переглядах, оглядах; проведенні тематичних вечорів, усних журналів, бесід; заходах, спрямованих на підвищення загальної культури студентів.

Визначальними рисами культурно-просвітницької роботи є співпраця з деканатами, кафедрами і кураторами груп щодо планування та підбору форм і тематики культурно-просвітницьких заходів, диференціації студентської аудиторії.

З метою розвитку інтелектуальних здібностей молоді та широкому сприянню в освоєнні навчальних планів і програм університетська бібліотека підготувала і провела: день спеціаліста „Від інформації – до знань. (Майбутнім біологам та екологам на допомогу навчанню)”; усний журнал „1000 років української суспільно-політичної думки. (По сторінках однойменного дев'ятитомного видання)”; бесіди „Рецепція біблійних сюжетів в зарубіжній літературі”, „Культуролог – твоя майбутня професія. (На допомогу першокурсникам)”, „Роль студентського самоврядування у забезпечення якості вищої освіти”, „Грані наукової діяльності: від перших кроків до творчих злетів. (Бібліотека РДГУ на допомогу студентам у науковій діяльності)”; бібліографічні огляди літератури: „Майстерня слова. (Віршування і поетичні жанри)”, „Вивчаємо соціологію”, „Педагогіка в структурі сучасного наукового знання. (Вивчаємо педагогіку)”, „Українська лексикографія. (Словники, енциклопедії, довідники)”, „Крізь призму сучасності. (Українські педагоги та їх концепції)”, „Політологія міжнародних відносин” та інші.

Діяльність наукової бібліотеки спрямована на розкриття колекцій книг, періодики та інших видів документів шляхом організації книжкових виставок і переглядів літератури

найрізноманітнішої тематики та читацького і цільового спрямування. Наприклад:

- на допомогу навчальному, виховному та науковому процесу, це такі як: „Суспільні науки в навчально-виховному процесі загальноосвітньої та вищої школи”, „Філософські напрямки і школи 20-21 століття”, „Інформатика та інформаційні технології навчання у підготовці майбутніх педагогів”, „Іноземна мова як навчальний предмет. (Методика викладання іноземних мов)”, „Методологічні засади трансформації вищої освіти України в контексті Болонського процесу”, „Кожний урок - відкриття. (Передовий педагогічний досвід – студенту практиканту)”, „Шляхи розвитку психологічної науки. (Історія психології)” та інші;

- для самоосвіти і підвищення загальноосвітнього рівня організовані виставки літератури такої тематики: „Особливості літературної доби. (Сучасна українська проза)”, „Від бароко до авангарду. (Сторінки українського мистецтва)”, „Рослини у природі та житті людини”, „Україна в новій моделі світогосподарювання”, „Наша преса на всі інтереси (Періодичні видання наукової бібліотеки РДГУ)”, „Шлях до здоров'я і довголіття. (Валеологія)”, „Політика в контексті сучасної геополітичної карти світу”, „Все про все. (Енциклопедичні та довідкові видання)” та інші.

В рамках відзначення державних, історичних, літературно-мистецьких пам'ятних дат наукова бібліотека провела: тематичний вечір „Великі твої жертви, Україно! (Пам'яті жертв голодомору 1932-1933 рр.)”; бібліографічний огляд „По сторінках „Літературної України”. (До 80-річчя заснування газети)”. До року української книги проведено бесіду „Книга – джерело знань” та бібліографічний огляд літератури „Кращі книги про Україну”, а також виставки і перегляди літератури. Зокрема такі як: „Влада очима історії. (До 90-річчя утворення першого уряду України – Генерального секретаріату Центральної Ради)”, „Мова народу – то вся його сила. (До Міжнародного дня рідної мови)”, „Конституція України в контексті історії сучасності. (До Дня Конституції)”, „Все що мав у житті, він віддав для одної ідеї. (До 125-ї річниці з дня народження І.Огієнка)”, „По тих дорогах, де пройшла війна. (До Дня Перемоги)”, тощо.

Історичне минуле та сьогодинське літературне, мистецьке, наукове життя Рівненщини, а також нашого університету знайшло відображення в таких культурно-просвітницьких заходах: бібліографічному огляді літератури „Письменники Рівненщини - дітям”, книжкових виставках „Вулицями Рівного – подорож в історію”, „Наукові праці викладачів РДГУ за 2005-2007 рр.”, „На струнах серця.

(До 60-річчя Рівненського письменника, композитора, викладача РДГУ Богдана Столярчука)”.
Інформаційна та довідково-бібліографічна робота здійснюється у відповідності з основними напрямками наукової і навчальної діяльності університету. Перш за все, наукова бібліотека працює над веденням та удосконаленням довідково-пошукового апарату. Здійснюється формальна та змістовна обробка документів. Застосування комп'ютерних інформаційних технологій розширює можливості ефективного використання бібліотечних інформаційно-пошукових систем: електронного каталогу та інших бібліографічних баз даних; повнотекстової бази законодавчих та нормативно-правових документів комп'ютерної програмної системи „Консультант”, мережі Інтернет.

Довідково-бібліографічне обслуговування реалізується по відповідних напрямках:

- довідково-бібліографічне обслуговування в усній і письмовій формах по різноманітній тематиці і типу довідок;
- надання консультацій щодо пошуку відповідної інформації, оформлення списків літератури до наукових робіт тощо.

Інформаційна діяльність визначається проведенням індивідуальних, групових і масових форм та методів, які є традиційно ефективними для студентів, викладачів та інших категорій користувачів бібліотеки. Найбільш успішно і повно інформування про бібліотечні ресурси здійснюється в ході комплексних заходів: „Днів кафедри”, „Днів інформації”, „Днів спеціаліста” та ін. „Дні кафедри” були проведені на кафедрах: української мови; педагогіки початкового навчання; культури мови та методики викладання української мови; кафедри політичних наук. Регулярно здійснюється оперативне інформування в режимі „Диференційованого забезпечення керівництва” (ДЗК) і „Вибіркового розповсюдження інформації” (ВРІ) по заздалегідь визначеним темам. Наукова бібліотека знайомить студентів і викладачів з бібліографічними оглядами літератури відповідно до навчально-виховних і наукових потреб. Наприклад: „Історія українського державотворення в іменах”, „Хорове диригування. (Навчальна і навчально-методична література)”, „Основи сценічного мистецтва. (Кіно. Театр)” та інші, а також оглядами новинок літератури, періодичними та бібліографічними інформаційними виданнями.

З року в рік університетська бібліотека організовує і аудиторні виставки-перегляди, на які має своїх постійних замовників. На цих переглядах, які організовуються на першій лекції вивчення навчальних

дисциплін і студенти і викладачі отримують максимум інформації про наявність навчальної, наукової, довідкової та іншої літератури з тієї чи іншої дисципліни. Були проведені такі аудиторні виставки-перегляди:

А) „Історія східних слов'ян від давнини до 18 століття”;

Б) „Історія східних слов'ян 18-19 століть”;

В) „Психологія в системі наук”.

Важливим аспектом реалізації положень Болонського процесу є забезпечення самостійної роботи студентів на базі інформаційних і особистісно-орієнтованих технологій цілеспрямовано розвиваючих здатність до подальшої самоосвіти, впродовж майбутньої професійної діяльності. З цією метою наукова бібліотека РДГУ здійснює відповідну роботу по формуванню інформаційної культури студентської молоді, професорсько-викладацького колективу та інших користувачів бібліотеки. Традиційними в цьому напрямку діяльності є заняття з „Основ бібліотечно-бібліографічних знань”, організованих на початку навчального року для студентів 1-х курсів всіх факультетів стаціонарного та заочного відділення, проведення бібліографічних оглядів літератури відповідної тематики для студентів 3-го курсу при вивченні навчальної дисципліни „Науково-дослідна робота студентів: організація, методологія, інформаційне забезпечення”, а також проведення різноманітних інформаційних заходів і надання індивідуальних консультацій користувачам.

Ми прагнемо закріпити і зберегти статус наукової бібліотеки як інформаційного центру з питань педагогіки і психології. В цьому напрямку робота здійснюється відповідно до змінюваних потреб навчального і наукового процесів та надання доступу до інформаційного ресурсу через впровадження сучасних інформаційних технологій.

Важливою складовою роботи бібліотеки є її наукова діяльність, спрямована на максимальне забезпечення наукових досліджень та написання наукових робіт; підготовці і випуску відповідних науково-допоміжних та рекомендаційних покажчиків літератури; участі в підготовці і проведенні міжнародних, Всеукраїнських, обласних заходів, які проходили на базі РДГУ та ін.

Науково-видавнича діяльність бібліотеки представлена такими бібліографічними покажчиками літератури:

Тематичні:

- „Психосоціальний розвиток особистості: формування життєвих перспектив” (До Всеукраїнської конференції);

- „Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технологія” (До Всеукраїнської конференції).

Щорічники:

- „Наукові праці викладачів РДГУ, видані у 2005 році”;
- „Періодичні видання наукової бібліотеки РДГУ передплачені на 2008 рік”.

Серії бібліографічних покажчиків:

А) Серія „Нові надходження літератури (за галузями знань)”:

- Суспільно-політична література. Вип. 1, 2, 3;
- „Педагогіка. Вип. 7”;
- „Психологія. Вип. 7”.

Б) Серія „Академіки, професори, доктори наук РДГУ. (До ювілеїв науковців)”:

- „Д.В.Лико. (До 60-річчя з дня народження)”;
- „Б.С.Колупаєв. (До 70-річчя з дня народження)”.

Бібліографічні списки літератури:

- „Реалізація функціонально-комунікативного підходу до вивчення мовних одиниць сучасної української літературної мови”;
- „Сучасні проблеми психології спілкування”.

Розпочато роботу над створенням покажчиків: „Наукові праці викладачів РДГУ, видані у 2006 році”, „Використання електронних технологій – зростання іміджу сучасної бібліотеки”.

Участь наукової бібліотеки у Всеукраїнських конференціях, семінарах, нарадах не обмежувалась лише виставками-переглядами і бібліографічними покажчиками. Так для 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції по темі: „Стан і перспективи розвитку духовної культури особистості в умовах розгортання глобалізаційних процесів”, яку організувала кафедра культурології нашого університету була підготовлена і прочитана доповідь на тему: „Формування інформаційної культури студентів в контексті діяльності наукової бібліотеки РДГУ”.

Ми відгукувались і на пропозиції до співпраці від державних, наукових та культурно-освітніх установ нашого міста. Наукова бібліотека представляла свої книжкові фонди на загальноміській конференції по темі: „Рівні права та можливості жінок і чоловіків: досягнення і проблеми в м. Рівне”, яка відбулася з ініціативи Рівненського міського виконавчого комітету.

Метою рекламно-інформаційної роботи університетської бібліотеки було бажання донести інформацію до широкого загалу університету про цінність і значення бібліотеки, користь її послуг через систему різноманітних рекламно-інформаційних заходів (усних виступів, оголошень, вивісок, буклетів та ін.).

Наукова бібліотека продовжує комплектувати свої фонди новітніми виданнями на паперових та електронних носіях. Крім того, до бібліотеки надходить понад 300 назв українських і зарубіжних періодичних видань. Планове комплектування фонду здійснюється на серйозному аналізі навчальних планів, програм, тематики наукових досліджень, а також співпраці кафедр і наукової бібліотеки у веденні та редагуванні картотеки книгозабезпечення навчального процесу РДГУ, і картотеки програм та навчально-методичних посібників. Бібліотека визначила для себе чіткі пріоритети в тематичному, типовому і видовому складі формування своїх фондів. Головними критеріями відбору літератури залишається інформаційна значимість, якість документа та відповідність запитам користувачів. Фонди бібліотеки формуються такими шляхами: власне придбання книг, періодичних видань, електронних ресурсів за рахунок позабюджетних коштів; отримання соціально-значущих видань від Міністерства освіти і науки України; численні дарунки від авторів книг та різноманітних державних і громадських організацій; передачі до бібліотеки наукових праць викладачів РДГУ (в друкованому та електронному варіантах), які видавались редакційно-видавничим відділом нашого університету. Наукова бібліотека приділяє велику увагу і раціональній організації своїх фондів на паперових та електронних носіях. Проводиться відповідна робота по їх розміщенню, регулярному обезпиленню, перевірці правильності розстановки, ремонту і збереженню. Докомплектування здійснюється паралельно з поточним комплектуванням. Метою якого є ліквідація прогалин у комплектуванні, що виникли з різних причин. Основними джерелами докомплектування являються: книгообмін з обмінно-резервними фондами інших бібліотек; благодійні фонди; література прийнята від читачів взамін загублених.

На всі отриманні паперові та електронні видання здійснюються відповідні процеси бібліотечного обліку згідно правил та вимог державних нормативних документів і стандартів. А також на літературу, яка вилучається готуються відповідні акти і робляться необхідні записи в облікових паперових документах та здійснюються необхідні технологічні операції в базі даних електронних інвентарних і сумарних книг.

Важлива функція бібліотеки – створення довідково-пошукового апарату. За сучасних умов вона має два аспекти інформування: про видання на традиційних носіях та про ресурси, до яких надається доступ в Інтернет. Важливо, що сьогодні змінюється уявлення про довідково-пошуковий апарат бібліотеки – йдеться про електронні

каталоги і покажчики усіх документів, які доступні через Інтернет, що дозволяє читачам користуватися ними у віддаленому режимі, не відвідуючи бібліотеку. Розширення та удосконалення довідково-пошукового апарату (карткового і електронного) є одним із основних завдань наукової бібліотеки. Своєчасно на весь потік нових надходжень літератури та електронних джерел інформації здійснюються необхідні технологічні процеси аналітико-синтетичної обробки. Спрямовуються зусилля на удосконалення і розвиток різноманітних каталогів і картотек наукової бібліотеки як генеральних так і службових. Належний високий рівень інформативності карткового і електронного довідково-пошукового апарату підтримується за рахунок ретельної роботи по його поповненню, вилученню, технічному і поточному редагуванню. Згідно перспективного плану здійснюється генеральне редагування каталогів і картотек.

База даних електронного каталогу створюється на основі надходження книг, брошур, журнальних статей і частин документів, CD. Здійснюється ретроспективне введення до БД електронного каталогу книг, брошур, виданих протягом 1995-2002 рр. Продовжуємо формувати БД каталогу періодичних видань, які протягом року надходять до бібліотеки, БД наукових праць викладачів РДГУ, до якої заносяться описи книг, брошур, статті із журналів і частин документів, CD. Створюється картковий каталог і електронна БД авторефератів дисертацій, що надходять до наших фондів. В університетській бібліотеці функціонує повнотекстова БД комп'ютерної програмної системи „Консультант”.

Серйозна увага приділяється поповненню фонду довідково-бібліографічних і інформаційних видань та фонду виконаних довідок.

Згідно вимог нормативно-правових документів та перспективного плану бібліотеки були проведені перевірки фондів у структурних підрозділах бібліотеки:

З максимальною увагою працівники бібліотеки відносяться до записів при видачі та поверненні літератури читачам. Регулярно проводиться робота по ліквідації читацької заборгованості.

Структурні підрозділи наукової бібліотеки постійно вивчають стан використання своїх фондів з метою подальшого вилучення літератури, яка втратила свою актуальність, наукову і виробничу цінність, а також зношеної та дублетної.

З 2002р. в бібліотеці впроваджена автоматизована бібліотечно-інформаційна система “УФД/Бібліотека”, яка створена на базі сучасних технологій, стандартів обробки інформації. Програма

забезпечує автоматизацію майже всіх процесів роботи нашої бібліотеки:

1. Комплектування бібліотечного фонду.
2. Обробка документів (каталогізація літератури):
 - а) створення бібліографічних описів;
 - б) підтримка каталогів.
3. Організація доступу до електронних документів (електронних підручників, БД “Консультант”).

Бібліотечна (локальна) мережа включає 9 комп’ютерів (в т. ч. 1 серверу), які є автоматизованими робочими місцями, в основному, для співробітників бібліотеки.

На сьогодні автоматизовано вже багато технологічних процесів (серед них по відділах):

- відділ комплектування та обліку фондів – обробка партій документів, ведення електронного інвентарного, сумарного обліку, обробка періодичних видань в електронному вигляді, списання літератури з електронного каталогу;

- відділ наукової обробки документів - каталогізація видань, систематизація документів, створення і підтримання каталогів, друкування каталожних карток;

- інформаційно-бібліографічний відділ: - створення бази даних періодичних видань, аналітичний опис статей періодичних видань, збірників, створення картотеки наукових праць викладачів РДГУ, створення і підтримка інших баз даних.

У зв’язку з розвитком інформаційних можливостей, що зумовлені використанням бібліотечної програми “УФД/Бібліотека” діяльність нашої бібліотеки з обслуговування користувачів спрямована на оптимізацію управління бібліотечними ресурсами.

Першим кроком на шляху автоматизації бібліотечних процесів стало створення електронного каталогу документів.

Створено бази даних за такими напрямками:

- нові надходження (з 2002р.), статті із періодичних видань і частин документа (з 2002р.).

На сьогодні база даних бібліотеки включає літературу з 1995р.

Проводиться робота з картотекою книгозабезпечення в електронному режимі.

Наступним кроком було рішення про впровадження технології штрихкування літератури, організацію електронної видачі, замовлення, бронювання літератури, навчання і підготовка персоналу і читачів до роботи в нових умовах, що значно скоротило б черги на абонементів і читальних залах, надало б можливість оперативно

отримувати інформацію про наявність книг на полиці. Але, на жаль, цього ми не досягли. Вирішенню цих завдань могло б допомогти значне покращання матеріально-технічної бази. Це дало б можливість краще (раціональніше) розмістити книжковий фонд, сформувати мережу читальних залів. У бібліотеці мають бути створені всі необхідні умови для забезпечення навчального процесу, науково-дослідницької та творчої діяльності.

Колектив бібліотеки був і є готовий до переходу на нові інформаційні технології. Наукова бібліотека працює над удосконаленням та розширенням технологічних компонентів електронної бібліотеки. А саме:

- інформаційних технологій створення електронних ресурсів;
- технологій доступу до електронних ресурсів;
- технологій інформаційного взаємозв'язку при створенні і використанні електронних ресурсів.

Наукова бібліотека продовжує формувати електронні ресурси, до складу яких входять бібліографічні бази даних:

- електронного каталогу;
- періодичних видань, які надходять до бібліотеки РДГУ;
- наукових праць викладачів РДГУ;
- книгозабезпечення навчального процесу університету;
- попередніх замовлень нової літератури.

Започатковано створення бібліографічної БД авторефератів дисертацій, які надходять до бібліотеки.

В електронному режимі здійснюється інтегрований та диференційований облік документів (в т. ч. процеси вилучення літератури).

Читачі бібліотеки мають можливість користуватися повнотекстовою БД законодавчих та нормативно-правових документів комп'ютерної інформаційно-пошукової системи "Консультант".

Наукова бібліотека спрямовує свої зусилля на формування фонду електронних підручників, навчально-методичних посібників (в т. ч. і видань професорсько-викладацького колективу університету). Видаються електронні бібліографічні довідки читачам.

Регулярно бібліотека проводить відповідну роботу по архівуванню всіх своїх електронних баз даних. Оновлюється Web – сторінка бібліотеки на загальноуніверситетському сайті.

Основними напрямками методичної роботи є визначені дослідження стану бібліотечно-інформаційних ресурсів, розробки концептуальних підходів розвитку наукової бібліотеки в цілому та її підрозділів, реалізації заходів по підвищенню кваліфікації та ін.

Методична діяльність базується на основі директивних і нормативно-інструктивних документів по бібліотечній справі. На їх основі розробляються необхідні організаційно-методичні документи, спрямовані на забезпечення функціонування університетської бібліотеки. Періодично відвідується Центр науково-технічної інформації з метою контролю за введенням в дію нових ГОСТів та ДСТУ з питань бібліотечно-бібліографічної та інформаційної діяльності.

З метою визначення подальших перспектив розвитку і удосконалення всіх ланок діяльності бібліотека працює над проведенням моніторингових досліджень. Формується політика бібліотеки, її стратегія і тактика, відстежуються інноваційні процеси, впроваджуються в практику роботи досвід однодумців-новаторів.

Управлінські рішення наукової бібліотеки спрямовуються на організацію забезпечення користувачів якісним бібліотечно-інформаційним обслуговуванням при ефективному та раціональному використанні наявних фінансових, кадрових, матеріально-технічних ресурсів з урахуванням та у відповідності до вимог сучасної вищої школи.

Згідно плану регулярно проводяться засідання методичної ради наукової бібліотеки. Проводиться аналіз річних і квартальних планів та звітів роботи бібліотеки і її структурних підрозділів. Здійснюється контроль за діяльністю структурних підрозділів бібліотеки в т. ч. і шляхом здійснення комплексних перевірок їх роботи.

Продовжує свою роботу методичне об'єднання 4-х бібліотек коледжів, які входять до складу РДГУ. В рамках цього метод об'єднання здійснюється координація діяльності бібліотеки університету і бібліотек коледжів. Був організований "День спеціаліста" для цих бібліотек з метою покращання їх діяльності.

Також відповідна методична допомога надається і студентам факультету документальних комунікацій та менеджменту РДГУ спеціальностей "Книгознавство. Бібліотекознавство і бібліографія" та "Документознавство і інформаційна діяльність", які проходять навчальну та виробничу практику на базі нашої бібліотеки.

Науково - дослідна робота в бібліотеці представлена таким чином:

1. Проводиться робота по виявленню, збору, систематизації, аналітико-синтетичній обробці наукових видань викладачів РДГУ;
2. Здійснюється вивчення фондів з метою відбору літератури до фонду рідкісних і цінних видань;

- 3.3 2007 р. розпочали роботу над дослідницьким проектом “Історія РДГУ” з метою створення архіву;
4. Підготовлено виступ “Формування інформаційної культури студента в контексті діяльності наукової бібліотеки РДГУ” до 3-ї Всеукраїнської конференції по темі “Стан і перспективи розвитку духовної культури особистості в умовах розгортання глобалізаційних процесів”, яка проходила на базі РДГУ (організатор конференції – кафедра культурології);
5. Проведено соціологічне маркетингове дослідження “Наукова бібліотека РДГУ очима своїх читачів”.

На допомогу науковому процесу університету:

1. Надається допомога студентам і науковцям університету в проведенні наукових досліджень, підготовці і написанні дисертаційних, магістерських, дипломних робіт, ін.;

2. Визначали класифікаційні індекси на статті і книги, які готують до друку викладачі РДГУ;

3. Приймали участь у підготовці та проведенні міжнародних, Всеукраїнських, обласних науково-практичних конференцій, семінарах, нарадах, які проходять на базі РДГУ. Проведення цих заходів супроводжується підготовкою та випуском відповідної бібліографічної продукції, організацією виставок-переглядів;

4. Приймали участь в роботі студентських наукових товариств і гуртків, які діють на кафедрах та факультетах університету.

Науково – видавнича діяльність представлена таким чином:

1. Підготовлено і видано бібліографічних покажчиків літератури (2007-2008 рр.):

- а) продовжували випуск серій покажчиків нової літератури за галузями знань. Серії “Педагогіка”, “Психологія”, “Суспільно-політична література” та інші;

- б) видано щорічник “Періодичні видання наукової бібліотеки РДГУ на 2008 рік”;

- в) в рамках серії “Академіки, професори, доктори наук РДГУ” здійснено випуск покажчиків: “Д.В.Лико” (До 60-річчя з дня народження); “Б.С.Колупаєв” (До 70-річчя з дня народження); “О.С.Мосієвич” (До 60-річчя з дня народження);

- г) до Міжнародних та всеукраїнських конференцій здійснено випуск бібліографічних покажчиків слідуючої тематики:

- а) “Педагогічне мислення в контексті теоретико - методичної спадщини А.С.Макаренка і сучасної педагогіки”. (До 120-річчя з дня народження);

б) “Психосоціальний розвиток особистості: формування життєвих перспектив”;

в) “Педагогіка вищої школи методологія, теорія, технологія”.

д) списки літератури: “Сучасні проблеми психології спілкування”, “Реалізація функціонально-комунікативного підходу до вивчення мовних одиниць сучасної української літературної мови”.

Колектив університетської бібліотеки постійно працює над підвищенням кваліфікації, удосконаленням теоретичних знань суспільних, загальнонаукових і спеціальних бібліотечних дисциплін, а також практичних навичок. Підвищення кваліфікації має на меті розширення і поглиблення професійних знань бібліотечних працівників у відповідності із займаною посадою і функціональними обов’язками. Організація підвищення кваліфікації здійснюється з використанням різних форм: самоосвіти, оглядів новинок фахової літератури і періодики, індивідуальних консультацій та ін. Для знайомства з передовим досвідом інших бібліотек та колективних обговорень і вирішення актуальних бібліотечно-бібліографічних, інформаційних проблем бібліотек ВНЗ ми прийняли участь у:

- нараді директорів бібліотек вищих навчальних закладів 3-4-го рівнів акредитації “Бібліотека ВНЗ – ключова ланка інформаційного забезпечення навчального процесу на сучасному етапі”, яка відбулася на базі бібліотеки Дніпропетровського національного університету;

- в зональній науково-практичній конференції “Науково-інформаційна діяльність бібліотек ВНЗ”, (присвяченій 110-річчю від дня народження Ф.П.Максименка), організованій науковою бібліотекою Львівського національного університету ім. І.Я.Франка;

- в щорічній науково-практичній конференції “Інформаційні ресурси бібліотек ВНЗ у системі забезпечення наукового та навчально-виховного процесів”, яка відбулася на базі бібліотеки Донецького національного технічного університету;

- в міжнародній науково-практичній конференції “Бібліотека ВНЗ – центр науково-інформаційного забезпечення підготовки національних кадрів” організатором якої була бібліотека Кам’янець-Подільського національного університету;

- у Всеукраїнській науково-практичній конференції “Стан та перспективи розвитку системи науково-інформаційного забезпечення освітнянської галузі України”, проведеної на базі Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В.Сухомлинського.

Управління бібліотекою будується на методологічних засадах сучасного менеджменту. Першочергове значення надається роботі з кадрами. Адже сучасні умови вимагають формування нового

світогляду керівних кадрів бібліотеки: головних спеціалістів, зав. відділами, зав. секторами. Вони повинні бути фахівцями своєї справи, здатними осмислювати і приймати нове в управлінні, оперативно реагувати на зміни, адаптуватися до сучасного середовища, бути спроможними визначати, використовувати нові можливості, брати на себе відповідальність за подальший розвиток бібліотеки.

Запровадження комп'ютерних технологій висунуло підвищені вимоги до професійної компетентності, що вимагає від усіх працівників додаткових вмінь і володіння новітніми технологіями. Вся система роботи з кадрами покликана вчити бібліотекарів мислити та діяти професійно, шукати нетрадиційні підходи у вирішенні питань, виховувати самостійність та відповідальність за доручену справу, проявляти ініціативу.

Постійне розширення та зміна інформаційних запитів користувачів вимагають удосконалення структури бібліотеки: вона змінювалась, створювались нові відділи, сектори. Планується в подальшому продовжувати структурну перебудову, яка має бути гнучкою, функціонально пристосованою до нових технологій і відповідати сучасним завданням бібліотек.

Підсумовуючи сказане, відмічаю: перед нами постає питання створення принципово нової бібліотеки, яка завжди була своєрідним центром освітнього і культурного життя університету.

Одним із головних завдань наукової бібліотеки РДГУ на найближчий час є забезпечення європейської якості і доступності освіти, демократизації освітнього процесу. Бібліотека працюватиме над перебудовою системи науково-інформаційного супроводу розвитку педагогічної науки і освіти, створенням повноцінної системи інформування для всіх категорій користувачів про інноваційні тенденції в світовій і вітчизняній педагогіці, про сучасні педагогічні технології та результати введення в навчальний процес нових форм і методів навчання та ін.

Як невід'ємний підрозділ університету наукова бібліотека і надалі забезпечуватиме інформаційну підтримку його навчального і наукового-дослідного процесів, регулярно та динамічно реагуватиме на запити користувачів, що постійно змінюються під впливом навчального процесу, європейської інтеграції в галузі освіти, пов'язаної з положеннями Болонської декларації.

Наукова бібліотека залишатиметься основним центром інформації та забезпечення всіх користувачів безпроблемним доступом до всього комплексу сучасних інформаційних послуг.

У співпраці з іншими структурними підрозділами університету бібліотека сприятиме розвитку духовних та інтелектуальних здібностей своїх читачів, формуванню відповідальних, свідомих, творчих особистостей, здатних брати на себе відповідальність за майбутнє нашої держави.

Бібліотека продовжуватиме здійснювати наукове комплектування фонду, основане на аналізі навчальних планів і програм університету, тематики наукових досліджень, контингенту студентів та всіх категорій користувачів бібліотеки, а також опрацювання документних і електронних фондів, їх обліку, збереження, вивчення і введення в обіг.

Основним завданням роботи бібліотеки і надалі залишатиметься забезпечення пріоритетних напрямів університету в галузі природничих, гуманітарних, психолого-педагогічних та соціально-економічних наук, дослідження сучасних проблем освіти.

Пріоритетом буде удосконалення роботи бібліотеки як інформаційного центру з питань педагогіки та психології.

Наукова бібліотека працюватиме над регулярним розкриттям фондів через систему каталогів і картотек на різноманітних носіях інформації, розширенням локальної комп'ютерної мережі та удосконаленням роботи з комп'ютерними програмними системами “УФД/Бібліотека”, “Консультант” та мережі Інтернет.

Наукова бібліотека РДГУ планує розширення та удосконалення матеріально-технічної бази та забезпечення її функціонування.

Культурно-просвітницька діяльність наукової бібліотеки і надалі сприятиме гармонійному вихованню студентської молоді шляхом популяризації і розкриття через різні форми і методи культурно-просвітницьких заходів змісту загальнолюдських цінностей, історичної, наукової та культурної спадщини. Проводитиметься відповідна робота по вихованню інформаційної культури читачів, прищеплення їм навичок користування документами та їх аналізу. Наукова бібліотека, як завжди, прийматиме участь у Всеукраїнських, регіональних, наукових конференціях, семінарах, нарадах з питань бібліотечно-бібліографічної та інформаційної діяльності, будуть впроваджуватись нові технології та передовий вітчизняний і зарубіжний досвід роботи бібліотек ВНЗ та інших систем та відомств.

Наукова бібліотека РДГУ планує долучитися до корпоративної мережі бібліотек вищих навчальних закладів міста, мета якої – підвищення якості бібліотечно-інформаційного обслуговування за рахунок участі у формуванні об'єднаного інформаційного ресурсу і загального користування бібліотеками ВНЗ.

Бібліотека живе і розвивається завдяки зусиллям та самовідданій праці колективу, підтримці ректорату, плідній співпраці з усіма підрозділами університету.

ЛІТЕРАТУРА.

1. Грабар Н. Роль бібліотеки у формуванні розвитку самоорганізації студентства / Н. Грабар // Бібліотечний форум України. – 2008. - №2. – С.25-27.
2. Давидова І. Трансформаційні та інноваційні зміни у бібліотечній сфері діяльності: теоретико-методологічні проблеми співвідношення / І. Давидова // Вісник книжкової палати. – 2008. - №7. – С.20-23.
3. Макєєва І. Модель спеціаліста бібліотеки вищого навчального закладу / І.Макєєва // Бібліотечний вісник. – 2008. - №3. – С.22-27.
4. Шкира О. Бібліотека університету і реалії часу / О. Шкира // Вища школа. – 2007. - №3. – С.80-84.
5. Шрайберг Я. Роль бібліотек у забезпеченні доступу до інформації та знань в інформаційному віці / Я. Шрайберг // Вища школа. – 2007. - №3. – С.65-79; 2007. - №4. – С.60-65.